

VI. Doprava zboží přes čáru celní po silnicích celních nesmí se ani při vstupu ani při výstupu díti před východem nebo po západu slunce; rovněž i vykládání a nakládání zboží na vodách pohraničních jest mimo dobu denní zapovězeno. Železnice, které čáru celní protínají, byly rovněž za silnice celní prohlášeny (říš. zák. č. 175, č. 45 z r. 1857).

Síně zpěvní viz Podniky hudební.

Skladiště.

I. Pojem a význam.

Skladiště jsou podniky, jež po živnostensku uschovávání zboží na cizí účet ve zvláště k tomu určených místnostech obstarávají. Zatím co poměry skladišť v Rakousku byly min. nař. ze dne 19. června 1866 č. 86 ř. z. poprvé zákonně upraveny, povstaly ve vědě i v praxi hlasy závažné, jež k nutnosti zákonného uspořádání skladišť poukazovaly, zvláště se vztahem k vynikajícímu národohospodářskému významu těchto. K tomu přistoupila dobrozdání obchodních a živnostenských komor a odborníků a interesentů, slyšených v poradě u ministerstva obchodu v prosinci r. 1887, kteří se rozhodně vyslovili pro reformu poměrů skladišť, která by obchodním zájmům vyhovovala. To pohnulo vládu, že předložila poslanecké sněmovně předlohu, která poměry skladišť důkladně upravuje. Také poslanec Dr. Kaizl podal poslanecké sněmovně dotyčný návrh, a podal jím samým navrženou předlohu. Ostatně dala i poslanecká sněmovna výraz nutnosti reformy zákonodárské týkajícího se poměrů skladišť tím, že v sezení dne 16. března 1887 u příležitosti debaty o stanovách bank, vládu resolucí k podání předlohy vybídla. Nutnost vydání nového zákona, kterým by k umožnění a rozvoji poměrů skladišť přispěti se mělo, udávala se také z toho, že dosud jen málo skladišť, a to nikoli účelně zařízených, pohotově bylo, jež proto svému velikému národohospodářskému významu nevyhovovala; zvláště nemohla býti také postrádána svobodná skladiště, která zatím následkem nových kořalečních a cukerních zákonů v živnostenskoprávním vztahu na zákonném podkladě nutnými se stala. Ve svých poradách o dvou dotčených zákonných předlohách (vlád. předl. a návrh Kaizlův) přiklonil se výbor poslanecké sněmovny k návrhu referenta, který sice samostatné uspořádání látky obsahoval, přes to však se podstatně opíral o vládní předlohu. Tím přijal za své výbor zásady vládní předlohy (viz zprávu národohosp. výb. posl. sněm.). Zákon ze dne 28. dubna 1889 č. 64 ř. z. obsahuje ustanovení, jež se týkají zařízení a provozování veřejných skladišť.

II. Živnostenskoprávní ustanovení (§§ 1, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 44 a 48 cit. zák.).

Skladiště dělí se ve veřejná a soukromá skladiště a v skladnice.

A. Veřejná skladiště vyznačují se trojím směrem: koncesí, povinností uschovávatí zboží na cizí účet, vydáváním indosovatelných skladních listů, a jsou: o ústavy povahy veřejnoprávní. Veřejná skladiště jsou podrobena řadě obmezení a naopak zase požívají zvláštních zákonných výhod.

1. Náležitosti dosažení koncese. Uchazeči mají prokázati:

a) svéprávnost;

b) zachovalost podnikatele a je-li jím právnická osoba, zachovalost jejího zástupce;

c) průkaz stanoviště, místní polohy a zařízení skladiště, dále udání druhu zboží, jež se bude ukládati, zvláště podléhá-li clu nebo daním ze

spotřeby nebo obému, nebo bude-li se ukládati zboží, jež vůbec celní nebo daňové kontrole podléhá;

d) podmínky užívání skladiště (reglement);

e) pokud se má užívati pozemků veřejných drah, prokaž o tom, že jich lze postrádati při provozování drah a souhlas podniku dráhy.

2. Zákonná ustanovení o provozování skladišť.

a) Povinnost ke složení kauce. K pojištění pohledávek a případných náhradních nároků poplatkového eráru plynoucích z provozování skladišť oproti podnikatelstvům skladišť dlužno vyměřiti přiměřenou kaucí při udílení koncese a před jejím vykonáváním (cenné papíry, jež požívají sirotčí jistoty, a pohledávky knihovně zjištěné dle § 230 o. o. z.) složiti. Od složení této kauce mohou býti osvobozeny veřejné právnické osoby. Mezi více uchazeči mají za stejných podmínek veřejné právnické osoby (země, okresy, obce) a pak se zřetelem k jejich stanovami vytčenému oboru působnosti výdělková a hospodářská společenstva a spořitelny, jestliže ony aspoň tři léta již trvají, přednost. Poněvadž pak dle intence zákona, jež v § 3 cit. řád. výrazu došla, na zřizování veřejných skladišť veřejnými korporacemi jakožto orgány, které k pojištění dotyčných veřejných zájmů především povolány jsou, pomýšleno mělo být, bude asi v nejčastějších případech od kauce vůbec upuštěno.

b) Tarif poplatkový potřebuje ke své platnosti uveřejnění (viz čl. »Skladné«).

c) K provozování je třeba řádu, který obsahovati musí ustanovení o uveřejnění řádu, sazeb a případných jich změn, statistických výkazů, ručení podnikatelstva skladišť; povinnosti k vystavení skladních listů, ustanovení o zákonném zástavním právu a právu k prodeji podnikatelstva skladišť, o smírčím soudu. Ustanovení, jež s cit. zákonem by v odporu byla, nesmí řád obsahovati a byla by taková ustanovení bez právní platnosti.

3. Právní omezení při provozování veřejných skladišť:

a) Ukládání tabáku a soli ve veřejných skladištích je vyloučeno;

b) veřejná skladiště nesmějí být z pravidla zřizována v pohraničních okresech;

c) podnikatelstvům veřejných skladišť je pod ztrátou koncese zapovězeno zboží, jež svým druhem k přijetí do skladiště se hodí, na vlastní účet neb cizí účet obchodovati, rovněž na zboží ve vlastním skladišti složené půjčky poskytovat. Již § 8 shora cit. nař. ze dne 19. června 1866 vyslovil podobný zákaz, ovšem všeobecnějším výrazem »obchody na vlastní účet«, takže přes opačnou intenci zákonodárce v praxi zjednaly sobě obchody záležející v půjčkách skladišť téměř všeobecnou platnost. Dokonce v Rakousku a v Uhrách utvářila se praxe, která i ve Francii, kde půjčování na zboží rovněž jako v Uhrách dovoleno je, téměř vůbec, a v ostatní Evropě zcela neznámo jest, totiž praxe zřizování a vedení skladišť bankami. I vychází z dobrozdání největšího počtu obchodních komor a porad na jevo, že solidní a úvěru schopný obchodní svět nenávidí skladiště, v nichž půjčování, či spíše jakési kupectví vážnosti se přičící, při tom však ještě monopolisticky provozované »zastavování« zboží bez vydávání warrantů podmínkou přijetí se činí. Musil tedy zákon pro budoucnost postavení »veřejných skladišť«, tak utvářiti, aby na místě zastavování zboží eskomptování warrantů na veřejném trhu ve volné

soutěži umožněno bylo; ryzí obchod skladištní budou moci tedy ponejvíce provozovati jen veřejné korporace. Že však přes to z takového skutečného vyloučení bankovních ústavů z domáhání se koncesí k veřejným skladištím ve výboru vzniklá obava, že totiž pak vůbec žádná skladiště nepovstanou, nebyla odůvodněna, vysvítá z příkladu šesti nebankovních ústavů rakouských (skladiště města Vídně, Bregenze, Feldkirchu, země Tyrol, hornorakouské zemské výrobní společnosti v Linci a obce terstské společně s obchodní živnostenskou komorou), z nichž některé k nejvýznačnějším ústavům Rakouska náleží a v nichž půjčování na zboží bez závady jinakými poskytovateli úvěru se provozuje. To byly nejzávažnější pohnutky, jež většinu výboru pohnuly k tomu, že zákaz půjčování přes to, že se proti tomu z velice povolané strany pochybnosti zdvihly, přijala. Zákaz obchodování se zbožím byl po té beze všeho dalšího rozmyšlení přijat, ježto bylo přec jasno, že soutěž skladiště s jeho vlastními skladateli, jichž prameny nákupní a odbytné správě skladiště známy být musí, vésti by musila konečně k zavrnutí skladiště (viz zprávu výb. posl. sněm.).

III. Obchodněprávní ustanovení (§§ 6, 14, 15, 23, 24, 27, 28, 29, 30, 32—35 cit. z.).

Podnikatelé veřejných skladišť jeví se býti kupci ve smyslu obchodního zákona a obchody jimi uzavřené jakožto obchody kupecké. Oni mají tyto povinnosti a práva.

1. Povinnosti veřejných skladišť:

a) Závazek ručení:

α) skladiště ručí za veškeru škodu, která vznikne z opomenutí péče řádného kupce, kterou tento povinen jest míti při pracích obchodních, jež provozování skladiště s sebou přináší. Podnikatelstvo skladiště musí dokázati, že této opatrnosti šetřeno bylo;

β) podnikatelstvo skladiště ručí za své lidi a ostatní osoby, jichž při svých zařízeních používá;

γ) za ztrátu, zmenšení a poškození zboží ve skladisti, jež při vydání zevně patrný nebyly, může býti podnikatelstvo skladiště jen tenkrát zodpovědným činěno, když zjištění ztráty, zmenšení a poškození bez odkladu po odkrytí dle čl. 348 obch. z. bylo žádáno a dokázáno, že ztráta, zmenšení nebo poškození v čase od přijetí do skladiště až k vydání z téhož povstaly;

δ) promlčení žalob a námitek proti skladisti pro ztrátu, zmenšení, poškození neb opožděné vydání zboží řídí se dle čl. 386 obch. z. platného ohledně špeditera;

ε) závazek ručení skladiště může být přes to buď řádem nebo zvláštní úmluvou v tom směru modifikován, že po přijetí zboží všecken nárok ze zmenšení, nebo poškození zboží i tehdy, když ony při vydání ze skladiště znatelný nebyly a teprve později odkryty byly, pomíjejí. Toto ručení (čl. 282 a 283, resp. čl. 348 obch. z.) jest na ručení špeditera (čl. 380 a 386 obch. zák., který i ohledně promlčených lhůt zde platí) omezeno. Postavení skladiště ve příčině ručení na roveň povozníku (čl. 395 obch. zák.) jak to posl. Dr. Kaizl navrhoval a jak to také ruský zákon ustanovuje, nezdálo se být jmenovitě pro případ delšího složení vhodným.

δ) Povinnost k pojištění. Podnikatelstvo skladiště má pod zárukou o to se starati, aby složené zboží ihned po složení proti nebezpečí ohně pojištěno bylo. V případě škody ohněm vstupuje na místo zboží

obnos pojištěný. Povinnost k pojištění, která jinak dle čl. 367 obch. zák. pro komisionáře závaznou není, udává se z povahy obchodu, jakmile se sem vydávání skladních listů počítá.

c) Další povinnosti oproti složiteli: Složitel, případně vlastník listu držebního má právo zboží sobě prohlédnouti, vzíti si vzorek (§ 27) a právo odebrati zboží (§ 29), neboť jen takto může skladiště účelu t. zv. mobilisaci zboží dostáti. Se vztahem k těmto obchodně právním ustanovením přísluší konečně stranám dvě procesuální práva, jimž neodpovídá již žádný závazek podnikatelstva skladiště: předem osvobození složeného zboží od exekučních a zjišťovacích pravidel, jež pouze na skladní listy omezena jsou, předpis to, který se zdá nepostradatelný, aby se nestalo ilusorním právo držitelům skladních listů zajištěné, totiž právo k odebrání, případně k prodeji zboží; dále fakultativní soudy rozhodčí, které ovšem se zřetelem na oběh warrantů závadně nařízeny být nemohly, samy o sobě však kupeckým zvyklostem mnohem lépe odpovídají.

2. Z á k o n n é v ý h o d y.

a) Podnikatelstva veřejných skladišť jsou oprávněna pořádati veřejné dražby na složené zboží i bez úředního povolení.

b) Veřejná skladiště mají právo vydávati indosovatelné skladní listy.

c) Podnikatelstva skladišť mají po dobu složení zástavní právo, jež i v případě konkursu platným zůstává a všem ostatním předchází na zboží pro vlastní poplatky za složení, opatrování, nakládání s ním, pojištění a vydání zboží a pro všechny na účet složitela ohledně zboží zapravené výlohy, jakož i vůbec pro všechny pohledávky na běžný účet z obchodu skladišť zákonem dovolených.

d) Skladiště jsou oprávněna prodej složeného zboží po předchozím soudním vyrozumění složitela předsevzítí, když zboží, jež bylo na určitou dobu složeno, po uplynutí lhůty smluvené, nebo bylo-li zboží na neurčitou dobu složeno, během jednoho roku od složení, a když skladní list vystaven byl, ode dne vystavení skladního listu odebráno nebylo, nebo když složenému zboží zkáza hrozí. Právo ku prodeji zboží je zůstaveno podnikatelstvu skladiště dle analogie čl. 348 obch. zák. v případě hrozící zkázy. Že se v tom případě vyrozumění složitela, »ihned« státi má, vysvítá ze čl. 343, odst. 3. obch. zák. Pro prodej samotný jsou v každém případě ustanovení čl. 311 obch. zák. směrodatná.

IV. Předpisy práva železničního (§§ 41—46 cit. z.). Tyto předpisy mají za účel usnadnití kolejové spojení mezi skladištěm veřejným a dráhou železnou, dále usnadnití zjednáání pořádku v poměrech dopravních mezi veřejným skladištěm a železnou dráhou, po případě rozhodnutím ministerstva obchodu. Schovatelé jsou při přiznání výhod reexpedičních t. j. přímých sazeb nákladních ve dvojím směru interesováni; jednak uspoří si často velmi značnou diferenci mezi sazbou nákladní za přímou a přerušenou dopravu, jednak prozradili by schovatelé své zdroje odebírací, když by musili v nedostatku výhod reexpedičních dopravovati zboží s pomínutím skladišť dle lacinější sazby přímo odběratelům, čemuž zákon chce zabrániti. Zákon vytýká 3 zásady:

1. Pozemků může býti užito ke zřízení skladišť, jen když jich není zapotřebí k účelům železničním. Bude-li jich později zapotřebí, budtež odňaty podnikatelstvu skladiště.

2. Pozemky ke zřízení skladišť soukromých smí býti poskytnuty jen není-li tu skladišť veřejných a jen za stejných podmínek pro různé uchazeče a jen precario modo tak sice, že mohou býti dodatečně též před uplynutím lhůty výpovědní vyklizeny ve prospěch skladiště veřejného, jež má býti zřízeno.

3. V tomto posledním případě budiž dle potřeby zavedeno i řízení o náhradě dle zákona vyvlastňovacího. Ostatně rozhoduje ministerstvo obchodu buď již předem nebo pořadem instancí.

V. Směnečnoprávní ustanovení (§§ 17—26, §§ 25, 31, 36, 38 a 39 cit. z.). Tato jsou dobře promyšleným a zcela zdařeným pokusem upravití warrant na základě našeho práva směnečného; warrant ve své původní nesměnečné podobě nabývá striktním předpisem formy indosace formálních vlastností umístěné směnky, jež dále může býti indosována; předpisy zmíněné zavádějí právem regres per saltum, jehož účinný eskompt warrantu vyžaduje, ovšem s omezením, že držitel warrantu odkázán je předkem na výtěžek prodeje zboží, kteréžto omezení je ovšem povahou warrantu co papíru na zboží věcně odůvodněno.

VI. Finančně právní ustanovení (§§ 1 [2. a 3. odst.], 2, 16, 40 a 47). Fiskální omezení veřejných skladišť ohledně zboží a stanoviska bylo přijato beze změny z vládní předlohy.

Ač možná jsou v posledním směru v okresech pohraničních důchodková zkracování, tož přece asi užije vláda svého práva koncedovati veřejná skladiště též v okresech pohraničných ve prospěch důvěry hodných uchazečů o koncessi v zájmu tuzemského obchodu. Aby však nebyla vyloučena soutěž veřejných skladišť svobodných se soukromými skladišti svobodnými pro kořalku a cukr dani podléhající, přijal cit. zákon ustanovení, že veřejná svobodná skladiště pro předměty dani potravní podléhající nemají býti omezena na sídla hlavních celních úřadů, nýbrž že lze je zřizovati v každém místě, kde aspoň berní úřad může dohlédati nad nimi.

Co se týče poplatků kolkových ze skladních listů byly ku přímému podnětu zástupce finančního ministerstva učiněny menší změny ve prospěch skladišť. Naproti tomu bylo značně sníženo obtížení veřejných dražeb, ježto na místo stupnice III. platící dle p. s. 108 popl. z. pro protokoly dražební a kolku 50kr., předepsaného pro každý arch výminek dražebních byla stanovena stupnice I., pokud se týče sprostění kolku. Tím byly konečně usnadněny veřejné dražby ve veřejných skladištích, které jsou jednou z hlavních podmínek rozvoje ústavu skladišť. Mimo to byly odstraněny četné místní příplatky, jež tížily dražby skladišť (procento na chudé, poplatky ve prospěch burs a pod.).

B. Soukromá skladiště rozeznávají se od skladišť veřejných tím, že mohou býti zřizována jen

1. v nedostatku skladišť veřejných;
2. na pozemcích železnic, pokud pozemků těchto není zapotřebí k dopravě a jen železničním podnikem;
3. zejména platí ohledně skladišť soukromých zásada, že při povolování zřízení jich je osobní dávání přednosti, jsou-li zde různí uchazeči za podmíněk jinak stejných vyloučeno.

4. Různí se konečně veřejná skladiště od soukromých tím, že skladiště soukromá lze připustiti jen na určitou dobu a jen s vytknutím při-

měřené lhůty výpovědní (ostatně viz odst. VI.). Povolení ke zřízení soukromých skladišť udílí ministerstvo obchodu, které též rozhoduje o všech sporech, vzniklých z provádění předpisů o soukromých skladištích.

C. Skladnice určeny jsou k uschování zboží neb ve zvláštních nádržkách (nádržky petrolejové, líhové), a nejsou příslušenstvím skladiště veřejného neb soukromého. Ohledně zřízení a provozování těchto skladnic platí předpisy dané o skladištích a sice o skladištích veřejných, když skladnice slouží všeobecnému upotřebení, jinak však zákonná ustanovení o skladištích soukromých.

Skladiště svobodná.

Svobodná skladiště slouží ku prozatímnímu uschování zboží, jež podléhá clu neb dani potravní a jež se nalézá pod kontrolou úřadů finančních. Rozeznáváme:

I. Veřejná svobodná skladiště.

1. Veřejná skladiště mohou, pokud to koncese připouští, zřizovati veřejná svobodná skladiště, v nichž se uschovává:

a) nevyclené, cizozemské zboží v celním území tak dlouho, pokud nebude dodáno svému určení, to jest pokud zboží to nebude podrobena clu dovoznímu neb dále zasláno neb opětně vyvezeno;

b) zboží z celního území vyvezené v celní závěře za šetření jeho národnosti, pokud nebude dáno do volného obchodu neb neodvezeno zpět do celního území;

c) zboží dani podrobené ve městech, jež jsou prohlášena pokud se týče daně potravní za uzavřená, pokud nebude zdaněno aneb z města opět vyvezeno;

d) zboží dani podléhající v tuzemsku, pokud nebude zdaněno aneb zpět do ciziny vyvezeno. Veřejná svobodná skladiště uvedená pod a—c lze zřizovati zpravidla jen v místech, kde se nalézá hlavní úřad celní, skladiště v odst. d' uvedená lze pak zříditi jen v místech, kde se nalézá úřad berní.

2. Pro zřízení a provozování svobodných skladišť platí kromě předpisů tohoto zákona též důchodkové předpisy a nařízení úřadů finančních v základě těchto předpisů vydaná (§ 2 z. ze dne 28. dubna 1889 č. 64 ř. z.). Zřízení svobodných skladišť může býti povoleno, by obchod byl usnadněn, pokud se to dá srovnati s ochranou tuzemských snah živnostenských a státního pokladu proti poskytování výhod; v nich může býti umístěno cizozemské, nevyclené zboží k prozatímnímu uschování proti závazku, že bude zboží dodatečně přihlášeno k vyclení clem dovozním, k dalšímu zaslání neb k vývozu do ciziny. Pokud tomu tak jest, pokládá se nevyclené zboží, pokud se nalézá mimo úřední sklad v uschování toho, komu bylo uděleno zmíněné povolení, s ohledem na ručení za celní poplatek na něm váznoucí tak, jako kdyby se nalézalo v úředním uschování. (§ 253 al. a m. ř.) U provedení zák. ze dne 23. června 1891 č. 76 ř. z. týkajícího se zahrnutí obvodu svobodného přístavu Terstského do celního obvodu rakousko-uherského bylo zmocněno Terstské finanční ředitelství, by dovolilo, pokud by bylo toho v zájmu obchodu nutná potřeba, by zboží tuzemské, jakož i zboží vyclením znárodněné mohlo býti uschováno ve skladech ve svobodném území ležících za šetření své tuzemské národnosti. Finanční úřad byl oprávněn určit sklady, jež mají býti po